

Emnekode : HI-100
Kandidatnr. : 1332
Dato : 22.11.2010
Ark nr. : 1 av 9

Oppgave

1

Europa har de siste 150 årene vært den dominerende makten i verden. Slik har det ikke alltid vært. Frem til ca år 1850 var det Kina som dominerte verdenshandelen, hadde den beste teknologien og den største befolkningen. Å kunne holde mat til en stor befolkning er et tegn på suksess. Hvordan og hvorfor endret denne trenden seg? Hva gjorde at europeerne tok over som ledende makt i verden? Jeg vil i denne oppgaven se på Robert B. Marks' argument om at tilgangen på 'kull og kolonier' var europeernes viktigste økonomiske fortrinn i industrialiseringsprosessen. Han sier vi må gå tilbake i tid å se på hva som har skjedd gjennom historien for å forklare den moderne verden i dag. Han undersøker viktigheten av å se på hele verdensbilde og dens utvikling for å kunne forklare Vest-Europas fremgang. Han forklarer dette i en rekke av sammenfall, betingede hendelser og tilfeldigheter som har ført til at europeerne fikk tilgang på kull og kolonier.

Jeg vil først se nærmere på Marks' forklaringer på de historiske hendelsene som har ført til tilgangen på kull og kolonier. Videre vil jeg drøfte hans påstander og dems holdbarhet i forhold til andre perspektiver. Jeg vil da gå inn på kulturelle, politiske og natur forhold som har spilt inn

Emnekode : HI-100
Kandidatnr. : 1332
Dato : 22.10.2010
Ark nr. : 2 av 9

i Europas industrialiseringsprosess.

Vi må gå tilbake i tid å se på hva som gjorde at spanjolene fant Amerika og fant kolonier, som var bakgrunnen til deres økonomiske fortrinn i industrialiseringsprosessen.

Marcks forklarer funnet av Amerika med flaks og tilfeldigheter. Europeerne ville nemlig finne en ny rute til Asia for å drive handel. Jeg vil gå lenger tilbake i tid for å se hva som gjorde at europeerne ville finne en ny direkte rute til Asia.

Vi går tilbake til 700-tallet og islams ekspansjon. Da Ibn Buttha var på jordomseiling kunne han overalt se der-til-islam, som betyr 'islams hus'. Islam var det inn i 3 riker; det osmanske riket, safavidene i Persia og mughalene i India. De osmanske muslimene så på seg selv som hellige krigere, og ville utvide islam. De startet derfor med en rekke erobringer. Deres største seier var over det kristne sentret i Konstantinopel i 1453. Det ble et stort nedertog for de kristne, fordi Konstantinopel ble brukt som senter for kosterog, symbolisk hóp og handel. Muslimene strengte dermed europeernes handelsruter gjennom Middelhavet og til Asia.

Dette førte til at portugiserne begynte sin ekspansjon nedover langs Afrikas vestkyst. Henrik Sjøfarer satt ut med handels-

Emnekode : HI-100
Kandidatnr. : 1332
Dato : 22.11.2010
Ark nr. : 3 av 9

og krigsskip i 1415, og ved sin død i 1460 var de kommet ned til Sierra Leone og skapt handelsforbindelser langs hele kysten.

Disse to betyngede hendelsene gjorde at spanjolene fikk motivasjon til å finne en ny rute til Asia for å drive handel. De tok veien over Atlanteren og fant Amerika på veien.

I Amerika møtte de merkelige og velutviklet sivilisasjonene til inkane og aztekerne. Spanjolene erobret dem med sine overlegne våpner, hester og ikke minst med sykdommene de tok med seg. Spanjolene plyndrer og tok det gullet og sølvret til inkane og aztekerne.

Sølvret var ikke nok til at europeerne kunne dominere i verdens økonomien, de brukte opp mye på kriger i Europa mot England, Frankrike og Nederland. Spanjolene led nederlag.

England og Frankrike fikk seg også kolonier i den nye verden, nærmere bestemt i Karibien. De tok fort over mesteparten av handelen, og de nye stjerne enn portugiserne. Koloniene skulle vise seg å være den nye gullgraven til europeerne. Det ble fort opprettet plantasjer, og handelen europeerne fikk fra plantasjene sine gjorde at Europa kunne ta del i verdenshandelen og økonomien. Plantasjene i koloniene gjorde at de hadde større areal og mer jord til å utføre jordbruk på, og det som gjorde det mulig var kullet.

Emnekode : H1-100
Kandidatnr. : 1332
Dato : 22.11.2010
Ark nr. : 4 av 9

Uten de store mengdene kull som England hadde, ville de ikke hatt den samme energi mengden de hadde. Kullet gjorde at britene kunne effektivisere jordbruket deres med dampmaskiner, som fikk energien sin fra kullet. Uten kullet måtte britene ha brukt tre, noe som ikke ville gitt like mye energi - og som ville brukt mer skog. Kullet sparte også britene for mye arbeidskraft, som nå kunne drive med andre ting, som f. eks. teknologi utvikling eller andre ting.

Koloniene gjorde også at europeerne hadde ekstra jord å drive jordbruk på. De slapp derfor å utvinne sin egen jord, og ødelegge sitt eget jordbruksareal.

Et sammenfall av disse hendelsene og tilfældighetene gjorde i følge Marks at ^(Vest-)Europa fikk tilgang til kolonier og hadde kull, og var bakgrunnen for deres økonomiske fremgang og industrialisering.

Men kan Vest-Europas fremgang og fordeler forklares med kun kull og kolonier?

Jeg vil med hjelp av historikere og andre synspunkt argumentere for andre forhold som gjorde at Europa hadde fordeler i industrialiseringen. Jeg vil begynne med det som kalles for 'eurosentrisk syn'.

Et eurosentrisk syn forklarer Europas fremgang med sin overlegne kultur og

Emnekode : HI-100
Kandidatnr. : 1332
Dato : 22.11.2010
Ark nr. : 5 av 9

Intellekt. Dette synet påstår at Europa alltid har hatt noe eget, vært unike og spesielle, som har gjort at Europa er bedre enn resten av verden. At Europa var så unikt førte til at de fikk økonomisk vekst, utviklet teknologien, og fikk kolonier. Når vi ser på historien og hva som egentlig har skjedd, ser vi at denne teorien ikke er holdbar.

Andreas Aase er en av dem som har gått tilbake i historien og motbeviser det eurosentriske synet. Aase går tilbake til Middeltalderen, og peker på politiske forhold som har spilt inn i Europas prosess til industrialisering. Aase beskriver Europa på 1000-tallet som veldig sett tilbake på grunn av islamiseringen. Den politiske makten i Europa var splittet, noe som førte til en rekke maktkamper. Europa hadde på den tiden adler, konger, keisere, herskere og paver. ~~Europa~~ Paven utkjempet først keiseren. Men paven ble for svak, og hadde ingen militær makt, og ble derfor utkjempet av kongen. På 1400-tallet ble de kongedømmene med best våpen opprettet byer. I byene fikk handelen blomstre fritt. Det var ingen sterk makt til å regulere eller kontrollere handelen. Krigene og erobring av byer fortsatte. Kongen trengte derfor finansiering av bedre våpen og krigsaldaler.

Emnekode : H1-100
Kandidatnr. : 1332
Dato : 22.11.2010
Ark nr. : 6 av 9

for å holde følge i krigen. De kjempet om å opprettholde eller øke sin velstand. Resultatet ble at kongen slo seg sammen med kapitalistene. Dette førte til et avhengighetsforhold mellom kongen og borgerskapet. Aase ser på dette forholdet som en viktig del av Europas utvikling. Kongen fikk låne av borgerskapet og øke hæren sin, mot at han skapte et forutsigbart lovverk og regler, tilrette la for handel, og opprettet privat eiendomsrett.

Dette åpnet for nye forretningsmetoder, banker og aksjeselskap. Videre ble det i Europa friere og åpnere marked, langvesenet som tidligere satte grenser for produksjon, ble oppløst, det ble en mer global handelsnettverk og en fikk økt investering i Europa. Alt dette går hånd i hånd med kapitalisme, og ga Europa økonomisk vekst.

Aase peker altså på de interne kampene som forutsaket økt handel og byvekst, og senere nasjonalstater som ga Europa store økonomiske fordeler og industrialisering.

Men handel og byvekst kan ikke være eneste grunnlag for Europas fortrinn i industrialiseringsprosessen. Dette kommer til uttrykk i Jared Diamonds 'Guns, Germs and Steel'. Han hevder at Eurasias fortrinn stammer i fra natur forhold. Eurasia består av Europa, Asia og Nord-Afrika. Han sier at naturen og geografien er det som skiller

Emnekode : H1-100
Kandidatnr. : 1332
Dato : 22.11.2010
Ark nr. : 7 av 9

de som har, og de som ikke har. Naturen hadde gitt store fordeler til Eurasia, som de beste kornsortene (hvete, bygg, havre) som ga best næring, lagres lettest og er lettest å se. I tillegg var Eurasia velsignet med 13 av 14 pattedyr som kunne temmes og brukes til mat, muskelkraft og klor. En annen naturfaktor som spilte inn var at det Eurasiske kontinent strakte seg fra vest til øst, noe som gjorde at klima og økoforholdene var like over kontinentet. Det gjorde at planter og dyr kunne forflyttes og g utnyttet over hele det eurasiske kontinentet.

Alle disse fordelene kom godt til nytte når europeerne oppdaget og erobret Amerika, og møtte inn i møtet mellom inkane og aztekerne. På grunn av sine store fordeler i natur forhold hadde europeerne utviklet seg mye lenger enn befolkningen i den nye verden. ~~Alle europeerne hadde med seg ~~teknologier~~ våpen og så~~ Europeerne hadde levd lenge sammen med husdyrene sine, og vært igjennom en rekke epidemier. Igjennom mange tusen år hadde de blitt immune mot sykdommene deres. Det hadde imidlertid ikke befolkningen i den nye verden. Store betol deler av befolkningen døde når europeerne inntok Amerika. I tillegg var geografien på europeernes side igjen (ekstremt forhold). Det ble først utviklet

Emnekode : H1-100
Kandidatnr. : 1332
Dato : 22.11.2010
Ark nr. : 8 av 9

i den brukbare halvrisen, ikke langt fra europeerne. Europeerne kopierte teknologien og brukte den i den nye verden. Også kiper ble utviklet i Middøsten, en teknologi europeerne perfektionerte. Kampen mot europeernes våpen, sår og virus ble for mange for folk i den nye verden, for de hadde ikke hatt de samme fordelene i natur forhold eller ersterve forhold.

Et siste forhold jeg vil beskrive som faktor for økonomisk forbrinn i industrialiseringsprosessen, er forklart av samfunnsvitaren Max Weber. Han anerkjenner Europas kultur for protestantisk kristendom som en faktor til økonomisk vekst. Protestantisk kristendom vertlegger hardt arbeid, sparing og investering. Calvinismen, som er en retning innenfor protestantisk kristendom, tror på løren om det å være hardt arbeidende er et tegn fra Gud om at du er på rett vei og da kommer til himmelen. Det å være lat ble sett på som en synd. Verdier som sparing, investering og hardt arbeid er alle verdier som går hånd i hånd med kapitalisme og økonomisk vekst.

Men det er vanskelig å si at dette alene er grunnlaget for de viktigste økonomiske fordelene i Europa. Det er mulig det har spilt inn i industrialiseringsprosessen, men et motargument vil være at alle kulturer kan være hardt arbeidende hvis de bare

Emnekode : HI-100
Kandidatnr. : 1332
Dato : 22.11.2010
Ark nr. : 9 av 9

har muligheten og forutsetningen for det. Det er dermed ikke sikkert at det ville ført til investering og spraving slik som calvinismen vekta.

Marks sier at det er et sammenfall av betingede hendelser og tilfeldigheter som gjorde at Europa fikk kull og kolonier. Han argumenterer at dette er det viktigste økonomiske forsvaret til europeerne i industrialiseringsprosessen. Men det er flere faktorer som spiller inn når det gjelder bakgrunnen for Europas fremvekst. Marks og Aase sier begge at vi må tilbake i historien (Aase) og se på andre verdens deler (Marks) også for å forklare den moderne verden idag. Det viser seg å være viktig for å forstå hvorfor europeerne fant veien til Amerika. Vi kan med det forkaste det eurosentriske synet om at Europa er unike. Marks påviser at Europa har hatt flaks fordi de hadde kull, og det var en tilfeldighet at de snublet over Amerika full av gull og sølv på vei til Asia. Aase peker på politiske forhold og marktkamper som gjorde at Europa fremmet vekst. Jared Diamonds forklaring om naturforhold som har spilt inn, tror jeg har gitt Europa flere fordeler og et stort forsprang på resten av verden, som det er vanskelig å ta igjen. Jeg vil konkludere med at Marks påstand ikke er holdbar uten andre politiske, kulturelle, eksterne, og interne og naturlige forhold er til stede.